

Заколотники з "Баунті"

Жуль Верн

Жуль Верн

ЗАКОЛОТНИКИ З "БАУНТІ"

Оповідання

Переклад Віктора Часника

Глава 1

Покинуті напризволяще

Ні найменшого подиху вітерцю, ні єдиної складочки на гладі моря, жодної хмаринки на небі. Величні сузір'я південної півкулі вимальовуються з неповторною чіткістю. Вітрила на "Баунті" обвисли уздовж щогл, судно застигло в нерухомості, і місячне світло, бліднучи перед все більш палаючим сходом, осяває водну широчінь чарівним сяйвом.

"Баунті", корабель водотоннажністю двісті п'ятнадцять тонн, з екіпажем сорок шість чоловік, вийшов у море з міста Спітхед (південне узбережжя Великої Британії. Перекл.) 23 грудня 1787 під командою капітана Блая, досвідченого, але досить суворого моряка, який супроводжував капітана Кука в його останній експедиції.

"Баунті" отримав особливе завдання: перевезти на Антильські острови хлібне дерево, що росте в достатку на таїтянському архіпелазі (зараз - архіпелаг Товариства. Перекл.). Після шестимісячної стоянки в бухті Матавай Вільям Блай, завантаживши тисячу саджанців і зробивши коротку зупинку на одному з островів Товариства, взяв курс на Вест-Індію.

Підозрілість і запальний характер капітана не раз приводили його до зіткнень з деякими офіцерами. Однак спокій, що панував на борту вранці 28 квітня 1789, ніяк не віщував грізних подій, які незабаром відбулися.

Раптово на кораблі виникло незрозуміле пожвавлення. Матроси збивалися групами, тихенько перекидалися двома-трьома словами і безшумно зникали.

Що це, ранкова зміна вахти? Або щось інше?

— Головне, друзі, ніякого шуму, — сказав Флетчер Крістіан, старпом. — Боб, зарядіть-но пістолет, але не стріляйте без наказу. Ви, Черчилль, візьміть сокиру і збийте замок з капітанської каюти. Пам'ятайте, Блай потрібен мені живим!

З десяток матросів, озброєних шаблями, тесаками і пістолетами, пішли за своїм ватажком, який спустився на нижню палубу. Перед каютою мічмана Стюарда і гардемарина Петера Хейвуда Крістіан поставив двох вартових, а потім зупинився навпроти дверей капітана.

— А ну, молодці, — старпом намагався не показати хвилювання, — рушить їх плечем!

Двері затріщали і піддалися, матроси ввалились в каюту. Несподівано опинившись в темряві, вони, бути може, згадали, яку страшну справу затіяли, і зупинилися в хвилинній нерішучості.

— Гей там? Що сталося? Хто посмів? .. — закричав капітан, схоплюючись з ліжка.

— Мовчи, Блай, мовчи! — відповів Черчилль . — А надумаш чинити опір, я заткну тобі пельку!

— Одягатися ні до чого, — додав Боб, — ти і так будеш хороший, коли повиснеш на реї бізань-щогли.

— Руки за спину! Зв'яжіть його, Черчилль, — наказав Крістіан, — і тягніть на палубу!

— Найгрізніший капітан не так вже страшний, якщо діяти з розумом, — підсумував Джон Сміт, філософ цієї банди.

Потім, і не подумавши розбудити матросів останньої вахти, які ще спали, кортеж рушив по сходах і вийшов на палубу.

Це був формений заколот. З усіх офіцерів тільки гардемарин Юнг приєднався до повсталих.

Що до екіпажу, то більшість віддалося загальному пориву, а інші, беззбройні, без ватажка, стали просто глядачами драми, що розгорталася.

Всі вишикувалися на палубі в повному мовчанні і стежили, як поведе себе напіводягнений, з високо піднятою головою чоловік, перед яким на судні звикли тремтіти.

— Блай, — різко кинув Крістіан, — ви зняті з поста капітана корабля!

— Я не визнаю за вами права ... — почав заарештований.

— Це даремні сперечання, — перериваючи його, закричав старпом. — Зараз я — представник екіпажу "Баунті". Не встигли ми залишити Англію, як мерзенними підозрами і грубими окриками ви почали переслідувати і офіцерів, і матросів. Ніхто ніколи не отримував від вас заслуженого заохочення. Ви з презирством відкидали всі наші закиди! Тільки й чулося — "негідники, розбійники, покидьки, злодюги". Жодна жива душа не в силах довго виносити подібне поводження! Навіть мене ви не пощадили — співвітчизника, знайомого з вашою родиною, що провів під вашою командою два далеких плавання. Звинуватили вчора в крадіжці якихось жалюгідних плодів! Що ж говорити про решту! За найменшу провину — в кайдани! За всяку дрібницю — двадцять п'ять ударів батоном! Так от, настає час розплати. Ви були дуже щедрі, роздаючи покарання, Блай! Несправедливість, безглузді звинувачення, моральні та фізичні тортури, якими ось вже півтора року ви терзаете екіпаж, доведеться тепер спокутувати, так, спокутувати дорогою ціною! Капітан, ті, кого ви ображали, визнали вас винним і засудили ... Правильно я сказав, друзі?

— Так! Так! До смерті! — пролунали несамовиті крики.

— Капітан Блай, — продовжував Крістіан , — одні матроси пропонують підійняти вас на мотузці між небом і морською безоднею, інші — засікти до смерті кішкою - дев'ятихвісткою. Яка ж у них безкрила уява! Є набагато кращий вихід з положення. Для

вас і для тих, хто покійно виконував ваші жорстокі накази. Голод, хвилі і вітер бувають страшніше петлі і батога. Гей! Спустіть на воду баркас!

Останні слова Крістіана викликали незадоволений гомін, на що він, однак, не звернув уваги.

Блай, якого не злякали погрози, скористався тишею і звернувся до екіпажу:

— Офіцери і матроси! Я, як вірний слуга Його Величності і капітан "Баунті", протестую проти того, що зараз відбувається. Незадоволені тим, як я командував кораблем, можуть подати скаргу до суду. Подумайте, навіщо йти на настільки тяжкий злочин: підняти руку на капітана — значить почати заколот, зазіхнути на закон, стати розбійниками. Вам буде назавжди заборонено в'їзд на батьківщину. Рано чи пізно зрадників і бунтівників очікує ганебна смерть. Згадайте про честь, обов'язок і присягу!

— Ми прекрасно знаємо, на що прирікаємо себе, — відповів Черчилль.

— Досить! Досить! — в нетерпінні закричали матроси.

— Ну що ж, якщо вам неодмінно потрібна жертва, — сказав Блай, — нехай нею буду я, але я один! Ті, хто тільки виконував мої накази, невинні!

Але тут потік проклять знову перервав капітана. Переконати в чому-небудь озлоблених людей було неможливо.

І ось почалися приготування до задуманого. Однак негайно між старпомом і декількома бунтівниками, що хотіли Блая і його супутників відправити в море без зброї і крихти хліба, розгорівся бурхлива суперечка.

Черчилль і деякі інші вважали, що моряки, які не брали участі у змові, ненадійні і теж повинні покинути корабель. Та й покарання для капітана придумано занадто м'яке. У Черчилля досі болить спина від побоїв батогом за дезертирство на Гаїті. Найкращий і швидкий спосіб залікувати його рани — відразу видати йому Блая. Вже він з ним розбереться!

— Хайвард! Халлет! — закричав Крістіан, повернувшись до двох офіцерів, не звертаючи уваги на крики Черчилля, — спускайтеся в баркас!

— Що я зробив поганого, Крістіан, звідки така жорстокість? — благав Хайвард. — Адже ви посилаєте мене на вірну смерть!

— Всякі сперечання марні! Коріться, а не те ... Фрейер, і ви теж — на баркас!

Але офіцери, замість того щоб рухатися до баркаса, підійшли до Блая, і Фрейер, найбільш рішучий з усіх, нахилився до нього і сказав:

— Капітан, хочете спробувати знову оволодіти кораблем? Правда, ми беззбройні, але якщо напасти раптово, вони навряд чи встоять. Може, деякі з нас будуть убиті — ну що ж? Спробувати однаково варто. Як гадаєте?

Офіцери вже готувалися кинутися на бунтівників, зайнятих спуском баркаса зі шлюп-блоків, але від Черчилля не приховались їх швидкі переговори. Він наказав кільком збройним матросам оточити заарештованих і змусити спуститися в баркас.

— Мілворт, Муспрат, Брикети і ви теж, — кинув чоловіча декільком морякам, які не брали участі в заколоті, — бігом в кубрик і захопіть все, що маєте цінного. Будете супроводжувати Блая. Ти, Моррісон, постережи цих молодчиків! А ти, Парсел, можеш

забрати з собою ящик з теслярським інструментом, я дозволяю.

Дві щогли з вітрилами, трохи цвяхів, одна пила, піврулона полотна для вітрил, чотири невеликих бака води місткістю сто двадцять п'ять літрів, сто п'ятдесят фунтів сухарів, тридцять два фунти солоної свинини, шість пляшок вина, шість пляшок рому — винний запас капітана, — ось все, що вигнанцям дозволили взяти з собою, якщо не вважати трьох заіржавілих шабель.

— А де ж Хейвуд і Стюард? — запитав капітан, спустившись у баркас. — Теж зрадили мене?

Хейвуд і Стюард його не видавали, але Крістіан вирішив залишити їх на кораблі.

Переживши хвилинний напад відчаю і цілком зрозумілої слабкості, Блай сказав:

— Крістіан, клянусь честю забути все, що тут сталося, якщо ви отямитесь! Благаю, подумайте про мою дружину і дітей! Якщо я помру, що з ними стане!

— Якби у вас була честь, — відрубав Крістіан. — події не зайшли б так далеко. Якби ви самі хоч трохи думали про свою сім'ю, а також про наші сім'ї, ви не були б таким жорстоким і несправедливим.

Перед відплиттям боцман теж спробував пом'якшити Крістіана. Але нічого не добився.

— Занадто довго я страждав, — з гіркотою відповів старпом. — Ви не знаєте, які муки довелося мені зазнати! Адже в цьому плаванні зі мною, другою людиною на кораблі, Блай повадився як з останнім псом! Однак не хочу бути занадто жорстким і позбавляти морського офіцера будь-якої надії на порятунок! Сміт, зійдіть в каюту капітана і принесіть йому одяг, документи, судновий журнал і портфель з навігаційними картами і секстантом. Дамо цій людині шанс врятувати себе і товаришів.

Накази Крістіана були виконані, хоча і без найменшого ентузіазму.

— А тепер, Моррісон, віддай швартови, — крикнула друга людина на кораблі, що стала першою, — і хай допоможе нам Бог!

Поки заколотники проводжали насмішками капітана Блая і його нещасних супутників, Крістіан стояв на палубі і не міг відірвати очей від баркаса, що віддалявся. Хоробрий офіцер, який за чесність і прямоту заслужив похвали від всіх капітанів, під чиею командою він плавав, став лише ватажком банди головорізів і тепер ніколи не зможе повернутися додому побачити стару матір і наречену, поглянути на далекі береги острова Мен — своєї батьківщини. Він відчував, що сам втратив до себе повагу і ізганьбився в чужих очах. За виною вже йшла відплата!

Глава 2

Вигнанці

Невеличкий баркас з дев'ятнадцятьма пасажирами і маленьким запасом провізії був так перевантажений, що борти лише на п'ятнадцять дюймів виступали над рівнем моря. Довжиною 21 і шириною 6 футів, чудово оснащений для підсобної роботи при "Баунті", він, однак, зовсім не годився для такої великої команди і майбутнього тривалої подорожі.

Проте матроси, які твердо вірили в енергію і досвідченість у морській справі

капітана і офіцерів, веслували з усіх сил. Баркас швидко розсікав хвилі.

Блай без коливань виробив план дій. Перш за все треба повернутися на нещодавно покинутий острів Тофуа, найближчий з групи островів Товариства, оновити там запас води і зібрати побільше плодів хлібного дерева .

Потім попрямувати до острова Тонгатапу, щоб запастися достатньою кількістю провізії для далекого плавання до голландських володінь — острову Тимор (зі страху перед тубільцями капітан вирішив не причалювати до численних дрібних островів) .

Перший день пройшов без усяких подій, увечері вдалині показався берег Тофуа. На жаль, острів був скелястий, з крутими берегами. Щоб пристати до нього з меншою небезпекою, довелося чекати ранку. Блай суворо заборонив торкатися до запасів їжі на судні. Прогодувати команду повинен був цей клаптик суші. На березі моряки не знайшли навіть слідів людини. Однак незабаром з'явилося кілька тубільців, які, зустрівши люб'язний прийом, привели за собою одноплемінників, що принесли трохи води і кілька кокосових горіхів.

Блай був у великому утрудненні, як пояснити своє повернення місцевим жителям, які вже вели торгівлю з "Баунті" під час останньої стоянки. Будь-якою ціною треба приховати правду, щоб не похитнути поваги, яким досі оточували білих на цих островах. Сказати, що шлюпка послана за провізією з корабля, що залишився на рейді? Неможливо! Його не видно навіть з гір на березі! Придумати, ніби "Баунті" затонув і люди в баркасі — єдині, хто вцілів після аварії корабля? Мабуть, це правдоподібніше. Бути може, розчулені дикуни допоможуть тоді з продовольством? Блай велів всій команді дотримуватися цієї байки.

Вислухавши розповідь капітана, тубільці не виявили з приводу того, що сталося ні ознак радості, ні тіні невдоволення. Неможливо було зрозуміти, що вони думають.

Другого травня число темношкірих, присутніх на березі з інших частин острова, збільшилося до загрозливих розмірів, і Блай незабаром переконався, що вони налаштовані вороже. Деякі навіть спробували витягти баркас на берег і відступили лише після того, як капітан вихопив тесак. Тим часом кілька матросів, посланих Блаєм, принесли три галона води.

Прийшов час покинути негостинний острів. До заходу сонця все було готове, але команді виявилось не так-то просто дістатися до судна. Весь берег виявився заповнений натовпом тубільців; кожен тримав у руках по два грубесних камені і бив ними один об одного. Слід було причалити баркас лише в ту хвилину, коли екіпаж буде готовий разом вскочити в нього. Коли всі встигли благополучно завантажитись, одному з матросів на ім'я Банкрофт прийшла в голову шалена думка повернутися на берег за якийсь забутою річчю. В одну секунду він був оточений тубільцями і забитий каменями. Його товариші, які не мали ніякої вогнепальної зброї, нічого не могли вдіяти.

— Швидше, хлопці! — закричав Блай. — Живо на весла і ходу!

Тоді тубільці увійшли у воду, і град каміння посипався вже на баркас. Кілька людей були поранені, але тут Хайвард схопив один з упалих у човен "снарядів", прицілився і

спритним кидком влучив одному з нападників прямо в лоб. Тубілець із страшним криком впав навznak, під гучне "ура" англійців — загиблий товариш був відомщений.

Однак від берега відірвалися і кинулися в погоню за шлюпкою кілька пиріг. Переслідування могло закінчитися лише сутичкою, яка не обіцяла білим сприятливого результату, але тут мічману прийшла в голову блискуча ідея. Не підозрюючи, що він наслідує поведінку Гіппомен під час поєдинку з Аталантою, кмітливий моряк зняв і кинув у воду фуфайку. Тубільці затрималися, щоб її виловити, і ця хитрість дала можливість втікачам зникнути за довгим мисом на березі острова.

Тим часом стемніло і розчаровані дикуни відстали.

Перша спроба причалити до острова була занадто небезпечна, щоб її повторювати.

— Тепер необхідно прийняти важливе рішення, — сказав капітан Блай. — Історія, що трапилася на Тофуа, я впевнений, повториться і на Тонгатапу, і всюди, куди б ми не зайшли. Нас мало, ми без зброї і не можемо ні торгувати, ні добувати собі їжу силою. Доведеться користуватися тільки власними запасами. А ви знаєте, друзі, як вони нікчемні. Але чи не краще все ж задовольнятися ними, ніж кожен раз, пристаючи до берега, ризикувати життям? Я не хочу приховувати весь жах нашого становища. Щоб дістатися до Тимору, потрібно пройти близько тисячі двохсот миль, отримуючи в день чверть сухаря і чверть пінти води! За умови залізної дисципліни врятуватися можна тільки цією ціною. Відповідайте з повною відвертістю! Чи згодні ви піти на таке випробування? Клянеться ви безмовно підкорятися всім моїм вимогам?

— Так! Так! Клянемося! — закричали всі в один голос.

— Друзі, — продовжував капітан, — ми повинні забути про взаємні образи і закиди, відмовитися від зведення особистих рахунків заради спільних інтересів.

— Обіцяємо!

— Якщо стримаєте слово, — додав Блай, — я відповідаю за ваше спасіння.

Тепер баркас йшов курсом ост-норд-ост. Досить сильний вітер дужчав і до вечора 4 травня перетворився на справжню бурю. Хвилі здіймалися як гори, і суденце, провалюючись між ними, здавалося, вже не зможе піднятися. Небезпека збільшувалася з кожною хвилиною. Наскрізь промоклі і задубілі моряки у цей день могли підкріпитися лише парою ковтків рому і четвертинки напівзгнилого плоду хлібного дерева.

Назавтра і в наступні дні положення не змінилося. Баркас пропливав повз безлічі островів, і від них часом відчалювали пироги. Чи хотіли тубільці напасти на європейців або запропонувати що-небудь в обмін, так і залишилося невідомим. Утле суденце з роздутими попутним вітром вітрилами мчало вперед.

Зранку 9 травня вибухнула жахлива гроза. Гуркіт грому і сліпучі блискавки безперервно змінювали один одного. Дощ падав з силою, з якою не можуть зрівнятися навіть самі сильні бурі середніх широт. Неможливо було висушити одяг, і тоді Блай придумав вимочити його в морській воді і засипати сіллю, щоб зберегти хоч трохи тепла в тілі, переохолодженому дощем. Скоро до злив, які так мучили капітана та його супутників, ще додалася найгірша мука — катування жагою від нестерпної спеки.

Вранці 17 травня, після страхітливої бурі, почулися загальні скарги.

— Ніколи не вистачить у нас сил дістатися до Нової Голландії, — кричали бідолахи, — нас шмагають дощі, ми валимося з ніг від голоду і втоми. Треба збільшити пайок, капітан. Ну і нехай наші запаси вичерпаються! Відновимо їх, коли доберемося до берега.

— Соромтесь! — відповів Блай. — Пройдено тільки половина шляху до Австралії, а ви вже впали духом! І не думайте, ніби роздобути прожиток на березі Нової Голландії так легко. Ви помиляєтеся!

І Блай заходився описувати все, що дізнався про вдачі і звичаї тубільців, плаваючи з капітаном Куком. Супутники вислухали його і замовкли.

Наступні два тижні яскраво світило сонце, вдалося нарешті висушити одяг. Двадцять сьомого травня суденце перетнуло смугу бурунів, яка оперізувала гряди рифів перед східним берегом Нової Голландії. Далі море було спокійне, і кілька груп островців з тропічної рослинністю радували око.

З великою обережністю змучені люди висадилися на одному з них, не знайшовши ніяких тубільців. На березі виднілися лише старі сліди багать. Нарешті можна провести спокійну ніч на суші!

Однак слід було хоч трохи підкріпитися! На щастя, один з матросів знайшов колонію устриць, і зголоднілі люди влаштували собі справжній бенкет.

На другий день Блай виявив на баркасі збільшувальне скло і труть. Це означало, що в разі потреби можна буде розпалити вогонь і засмажити м'ясо або рибу.

Капітан вирішив розділити своїх супутників на три загони. Одному належало навести порядок на судні, а двом іншим — відправитися на пошуки їжі. Але тут кілька людей з гіркотою заявили, що готові відмовитися від обіду, аби тільки не шукати пригод на острові. А один з них, самий злісний і нервовий, навіть заявив:

— Кожен з нас такий же чоловік, як і інший. З чого ж це раптом вам, капітан, можна завжди відпочивати! Якщо хочеться їсти, ступайте пошукайте собі їжу! Я вас тут відмінно заміню!

Блай, розуміючи, що бунтівний дух варто придушити негайно, схопив один тесак, а інший кинув до ніг заколотника.

— Захищайся, або я вб'ю тебе, як собаку!

Отримавши таку рішучу відсіч, бунтівник негайно вгамувався.

Незабаром після зіткнення підійшла команда з безліччю устриць, морських гребінців і прісною водою. Трохи подалі до протоки Ендевур два загони були послані для лову черепах і ноддісів. Перший повернувся з порожніми руками, а другий приніс шість птахів, хоча міг би зловити і багато більше, якби не впертість одного з ловців, який пішов від товаришів і сполохав зграю. Цей чоловік згодом зізнався, що зловив дев'ять ноддісов і тут же на місці з'їв сирими.

Якби не ця їжа і прісна вода, Блай і його супутники загинули б. Всі вони були в самому жалюгідному стані: знесилені, виснажені, схудлі — справжні скелети.

Подальше плавання у відкритому морі до Тимору лише продовжило страждання,

перенесені екіпажем до того, як вдалося досягти берегів Нової Голландії. Сила опору зменшилася у всіх страждальців без винятку. Через кілька днів ноги у них розпухли. Через крайнє виснаження і слабкість постійно хотілося спати. Нещасних заколисувала смерть. Помітивши це, Блай став давати самим змученим подвійні порції їжі, намагаючись підтримати їх фізично і вселити в душі надію на порятунок.

Нарешті вранці 12 червня бідолахи побачили берег Тимору, здійснивши героїчне плавання довжиною вісім тисяч шістсот вісімнадцять миль.

Англіцям надали у Купангу самий доброзичливий прийом. Вони провели там два місяці, поки не прийшли в себе. Потім Блай купив невелику шхуну і приплив у Батавію, де перейшов на судно, що йде до Англії.

Чотирнадцятого березня 1790 вигнанці зійшли на берег в Портсмуті. Розповідь про перенесені ними страждання викликала загальне співчуття. Адміралтейство негайно приступило до спорядження фрегата "Пандора", що отримав двадцять чотири гармати і екіпаж у сто шістдесят чоловік. Команді був відданий наказ розшукати заколотників з "Баунті".

Глава 3

Бунтівники

Після того як капітан Блай був вигнаний з корабля і кинутий у відкритому морі, "Баунті" підняв вітрила і, взявши курс на Таїті, в той же день підійшов до острова Тубуаї (острів у 400 км від Таїті Перекл.). Веселий острівець, оточений поясом коралових рифів, немов запрошував Крістіана зійти на берег, але поведінка тубільців здалася йому занадто підозрілою, і він вирішив не висаджуватися.

Шостого червня 1789 "Баунті" кинув якір на рейді в Матаває. Розпізнавши корабель, таїтяни були надзвичайно здивовані. Бунтівники, щоб не вдаватися в пояснення, розповіли їм якусь казку, не забуваючи частіше згадувати ім'я капітана Кука — про нього місцеві жителі зберегли найсвітліші спогади.

Двадцять дев'ятого червня екіпаж знову попрямував до Тубуаї, вирішивши відшукати який-небудь досить родючий безлюдний острів, подалі від основного морського шляху, де можна прогодуватися і жити в повній безпеці. Так плавали вони з одного архіпелагу на інший, затіваючи бійки і бешкети. Навести порядок на судні безсилий був навіть Крістіан з його авторитетом.

Потім, приналежні родючості Таїті і м'яким, поступливим характером його мешканців, заколотники знову повернулися в бухту Матавай. Там дві третини команди відразу зійшли на берег. Але в той же вечір "Баунті" знявся з якоря і зник, перш ніж матроси, що покинули борт, встигли розгадати виверт Крістіана.

Надані самі собі, вони без особливого жалю розбрелися по острову хто куди. Мічман Стюард і гардемарин Петер Хейвуд, два офіцери, яких Крістіан не засудив разом з капітаном Блаєм і проти їх волі повіз із собою, залишилися в Матаває при королі Тіппао, і Стюард незабаром одружився з сестрою монарха. Моррісон і Мілворд вирушили до начальника Пено, і він люб'язно залишив їх у себе. Що до інших волоцюг, то вони пішли в глиб острова і незабаром одружилися з таїтянками.

Черчилль і буйно схиблений моряк на прізвище Томпсон, — двоє бунтарів, самі видні учасники заколоту, — зробили безліч злочинів, за що і поплатилися життям. Черчилль був убитий у кривавій бійці, а Томпсона тубільці забили камінням.

Решта з команди, навпаки, зразковою поведінкою заслужили загальну симпатію корінних остров'ян.

Однак Моррісон і Мілворд завжди відчували занесений над своїми головами караючий меч і не могли жити спокійно на острові — при бажанні їх легко було тут виявити, і тому ці двоє задумали побудувати невелику шхуну, щоб доплисти до Батавії, сподіваючись загубитися там в гущі цивілізованого народу .

З вісьмома товаришами, не маючи для роботи нічого крім теслярського інструменту, вони з великим трудом спорудили маленьке суденце і, давши йому ім'я "Рішучий", спустили на воду за одним з мисів Гаїті — мисом Венери. Справа стала за малим — ніде було дістати вітрила. Весь цей час, пам'ятаючи про свою невинність, Стюард займався садівництвом, а Петер Хейвуд збирав матеріали для складання словника, який згодом став великою підмогою в роботі англійських місіонерів.

Отже, минуло півтора року, коли 23 березня 1791 прибулий корабель обігнув мис Венери і кинув якір у бухті Матавай. То була "Пандора", послана англійським адміралтейством на пошуки бунтівників.

Хейвуд і Стюард поспішили з'явитися на судно і, оголосивши свої імена і чини, розповіли, що не брали участі в заколоті. Але їм не повірили і разом з опальними негайно закували в кайдани, не склавши навіть ніякого протоколу. Поводилися з арештованими з обурливою нелюдськістю — в самому кінці півюту замкнули в клітку одинадцяти футів довжиною (один любитель міфології назвав її "ящиком Пандори"), а за розмову між собою таїтянською погрожували розстрілом.

Дев'ятнадцятого травня "Рішучий", тепер оснащений вітрилами, і "Пандора" разом вийшли в море і протягом трьох місяців курсували між островами архіпелагу Товариства, припускаючи, що там може ховатися Крістіан з іншими бунтівниками. "Рішучий", що мав невелику осадку, під час цього плавання приніс експедиції чимало користі, проте біля острова Чатем кудись зник. "Пандора" , кілька днів стояла на виду, так його і не дочекалася. Шхуни з п'ятьма моряками ніхто більше ніколи не бачив.

"Пандора" разом зі своїми бранцями знову взяла курс на Європу, але в Торресовій протоці наскочила на кораловий риф і майже відразу затонула.

Екіпаж і в'язні, вцілілі після загибелі корабля, виплили на невеликий піщаний острівце. Там офіцери і матроси розмістилися в наметах, арештантам ж, кинутим під прямовисними променями розпеченого сонця, довелося рятуватися, закопуючись по шию в пісок.

Потерпілі залишалися на острові кілька днів, потім дісталися до Тимору в рятувальних шлюпках з "Пандори", причому суворий нагляд за ув'язненими не припинявся ні на хвилину, незважаючи на самі важкі обставини.

Прибувши до Англії в 1792 році, заколотники постали перед трибуналом, під головуванням адмірала Худа. Розгляд тривав шість днів і закінчилося виправданням

чотирьох з обвинувачених і присудженням до смертної кари шести інших. За дезертирство і викрадення корабля, залишеного під їх охороною, нещасних повісили на реях військового корабля. Стюард і Петер Хейвуд, чия невинність була нарешті встановлена, були виправдані.

Але що ж сталося з "Баунті"? Чи не затонув він разом з рештою бунтівників на ньому? Дуже довго це залишалося таємницею.

У 1814 році, через двадцять п'ять років після подій, з яких починається наша розповідь, два англійських військових кораблі курсували по Океанії під командуванням капітана Стансах. На півдні від архіпелагу Туамоту вони побачили гористий вулканічний острів, відкритий під час кругосвітнього плавання капітаном Картеретом і названий їм Піткерн. Це був високий конус, майже без берегової смуги, що височів над морем прямо до неба, покритий до самої верхівки лісистим килимом з пальм і хлібних дерев. Схоже, на цьому острові під 25° 04' південної широти і 130° 05' західної довготи ще ніхто ніколи не бував. Периметр його дорівнював чотирьом з половиною милям, а довжина більшої осі становила всього півтори милі.

Капітан Стайнс вирішив розвідати клаптик суші і пошукати підходяще місце для причалу.

Наближаючись до берега, він невимовно здивувався, побачивши хатини, оброблені ділянки та двох тубільців, які, спустивши у морі своє суденце, спритно перетнули прибій і попрямували до корабля. Але подив його зріс ще більше, коли темношкірі молодці закричали чистою англійською мовою:

— Гей, як вас там! Хто-небудь кине нам кінець, щоб піднятися на борт?

Як тільки смагляві міцні хлопці опинилися на палубі, їх оточили приголомшені матроси і так закидали питаннями, що гості не знали, кому відповідати ... Тоді тубільців відвели до командира.

— Хто ви такі? — не кваплячись, по порядку став з'ясовувати він.

— Мене звуть Флетчер Крістіан, а мого товариша — Юнг.

Ці імена нікому нічого не говорили.

— Відколи ви тут живете?

— Ми тут народилися.

— Скільки вам років?

— Мені двадцять п'ять, — відповів Крістіан, — а Юнгу вісімнадцять.

— Ваші батьки потрапили на цей острів після аварії корабля?

Тут Крістіан і повідав капітану Стайнсу історію, яку ми передали в загальних рисах.

Йдучи з Таїті, покинувши двадцять одного товариша, Крістіан, що мав на "Баунті" опис плавання Картерет, відразу попрямував до острова Піткерн — самого непідходящого для його мети. Тепер екіпаж "Баунті" складався з двадцяти восьми осіб: Крістіана, гардемарина Юнга, семи матросів, а також взятих з Таїті шести таїтян (трое з них були з дружинами і десятимісячним дитиною) і ще трьох тубільців і шести жінок з Рубуе.

Першою турботою тих, що висадилися на острові було знищити судно. Зрозуміло,

таким чином вони позбавляли себе всякої можливості коли-небудь залишити цю землю, але що поробиш, того вимагала турбота про власну безпеку, адже корабель могли легко побачити здала.

Розбудова маленької колонії не могла пройти без труднощів, тим більше для людей, об'єднаних тільки участю в загальному злочині. Між англійцями і таїтяни незабаром почалися чвари і криваві зіткнення. У результаті до 1794 залишилося в живих тільки чотири заколотника. Крістіан був заколотий ножом одного з привезених їм таїтян. Всі таїтяни-чоловіки були знищені.

Один з англійців, що знайшов спосіб виготовляти п'яний напій з кореня якогось місцевого рослини, скінчив тим, що зовсім спився і в випадку білої гарячки кинувся в море з високої скелі.

Інший, в нападі буйного божевілля, накинувся на Юнга і його товариша на ім'я Джон Адамс. Захищаючись, їм довелося вбити нападника. У 1800 році Юнг помер від жорстокого нападу астми.

Отже, Джон Адамс залишився останнім членом бунтівного екіпажу.

Один, серед кількох жінок і двадцяти дітей його загиблих товаришів, що одружилися з таїтянками, він став зовсім іншою людиною. Було йому тоді всього тридцять шість років, а проте Джон надивився на стільки звірств і смертовбивств, зіткнувся з такими прикрими властивостями людської натури, що, озирнувшись на своє минуле, глибоко і щиро розкався.

У бібліотеці з "Баунті", що залишилася на острові, збереглися Біблія і кілька молитовників. Адамс часто їх перечитував і, ставши справді віруючою людиною, виховав на найвищих моральних принципах молоде покоління, що дивилися на нього як на батька, законодавця, священнослужителя і, можна навіть сказати, короля острова Піткерн.

Проте до 1814 Джон жив у постійній тривозі. У 1795 році до Піткерну наблизилася якесь судно. Чотири заколотника з "Баунті" сховалися в непрохідній гущавині лісу і зважилися повернутися в бухту лише після відплиття корабля. Вони були так само обережні і в 1808 році, коли до острова пристали американці, капітан яких знайшов в маленькому гроті хронометр і компас з "Баунті". Пізніше він передав їх у англійське Адміралтейство. Але Адміралтейство не схвилювали ці реліквії — в ту пору у англійців в Європі були справи важливіші.

Такою виявилася історія, розказана капітану Стайнсу двома напівтуземцями — напіванглійцями: один був сином Крістіана, а інший — Юнга. Однак коли Стайнс захотів побачити Джона Адамса, той відмовився піднятися на борт. Глава острова хотів знати, що йому загрожує.

Капітан, запевнивши молодих людей, що Адамсу нема чого більше боятися, так як після заколоту на "Баунті" пройшло вже двадцять п'ять років, і термін вироку завершився, сам пристав до берега, де був радо зустрінутий всім населенням крихітної країни із сорока шести дорослих і безлічі дітей — як на підбір високих, добре складених, з ясно вираженим англійським типом обличчя. Особливою принадою

відрізнялися дівчини. Краса в сусідстві зі скромністю робила їх просто чарівними.

Острів жив за своїми законами. Складався список всіх робіт, зроблених кожним остров'янином. Грошей не існувало. Все розподілялося за правилами мінової торгівлі. Одяг жителів складалася з крислатого капелюха і плетеної спіднички. Основним заняттям була рибна ловля і обробка землі. Шлюби укладалися з дозволу Адамса, після того як той, хто зібрався одружуватися обробляв і засаджував шматок землі, достатній для прохарчування майбутньої сім'ї.

Капітан Стайнс, зібравши надзвичайно цікаві відомості про це острів, загублений в просторах Тихого океану, знявся з якоря і повернувся до Європи.

Високоповажний Джон Адамс закінчив своє бурхливе життя в 1829 році, і його замінив високоповажний Джордж Ноббс, що виконував на острові обов'язки пастора, лікаря і вчителя.

У 1853 році нащадків бунтівників з "Баунті" налічувалося вже сто сімдесят людей. Населення острова швидко збільшувалася і стало таким численним, що три роки по тому людям довелося зайняти більше половини сусіднього острова Норфолк, який до тих пір служив пристанню для судів, що проходили. Але багато з тих, що покинули Піткern шкодували про це, хоча ґрунт на новому місці був більш родючий, а умови життя легше. Через два роки багато сімей повернулися в Піткern, де і зараз продовжують процвітати.

Кінець настільки трагічної історії виявився щасливим. Зібрані на острові заколотники, вбивці і безумці, під впливом християнського вчення і проповідей простого матроса, що розкався, створили диво, зробивши острів Піткern батьківщиною доброго, гостинного і щасливого народу, який повернувся до патріархальних звичаїв давно минулих часів.

Кінець.

© Переклад Віктора Часника. 2012.

Примітки:

Купанг — місто в Індонезії, на Західному Тиморі, адміністративний центр провінції Східні Зондські острови. Жвавi транспортні, торговельні та адміністративні зв'язки з сусідніми островами. Населення близько 0,45 жителів. У 45 км від міста — заповідник Таман ВІСАТ Камплонг з цікавими печерами і озерами.

Острів Піткern — вулканічний за походженням (вулкани, які мають до 335 м у висоту, давно згасли), з крутими кручами і сильно порізаною береговою лінією. Розміри: 3 × 1,5 км; площа: 4,6 км². Населення у 2012 р. 48 чол. Еміграція у Австралію.

Острів Норфлок - населення за переписом 2011р. 2302 чоловіка. Більшість остров'ян або тільки європейського (в основному англійці) або комбінованого таїт'янсько — європейського походження, які є нащадками бунтівників з Баунті.